

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:o 35.

Götheborgske

Spionen.

Lördagen, den 27 Augusti 1768.

Försök til en kort beskrifning öfver
Provinsen Hallands almånna
lymne.

Halland är, i anseende til sin widd, utan twif-
wel den sãmsta Provins i Götha Rike.
Man skulle tro at det närde åtminstone 100000
människor; men Proste-Tabellerne för förlä-
det är wiisa folcknumren wara i Fjäre och Wi-
ske Hårader 17979; i Himle och Faurås Hårader
18500; i Halmstads, och Årstads Hårader
13710; samt i Laholms Prosteri 15055; altså
i hela Provinsen 65244 små och stora, dogse och
odogse människor. Af dessa utgöra Mankö-
net 30755, och Örnkönet 34489 människor.
Inom ågtenskap leirwa 23734 personer; de an-
dre äro ogifte och barn. Hallands små Stå-
der (som dock mycket föda sig af åkerbruk) hu-
sa ungefär en tjugonde del af den nämnda folk-
numren; de öfriga skulle odla jorden på landet,
hwilket dock, på de fläste ställen, efter Salo-
M m mons

möns beskriwning, liknar den lates åker och den galnes wingård*.

Regerande jordmånen är wäl en, i sig sjelf nog ofruktbar sand; men som karr, fulle af en kall, amlingen lera eller dymylla gerna finnes wid hwar gard; så woro wist där tillfälle, at, genom dessa jord-arters blandning, efter wår oiwärderlige åkerbrukares Herr Boves sätt †, winna de bästa både åkrar och ångar. Som där nu står til, ligga stora fält öde, öwertåkta med tufwor, ljun, enebuskar och mäska, där icke en gång et uselt bete finnes; ehuru sådana utmarker merendels hålla bättre jord, än de inhågnada trakter. Desse sifte bli år ifrån år sämre. Den åker som en gång är uptagen blir aldrig åter igenlagd: inga träden gifwa honom hwila: sällan omskiftes säden, inga jordblandningar upfriska honom, inga diken få afföra syran; illa blir han körd, illa gödd, med en mager gödsel, fallen efter utswultna kreatur, och ofta i otid utförd.

Ångarna, som årligen blifwa sämre, sedan de aldrig warit uptagne til åker och wäl igenlagde, fyllas af mäska, syra, odugeliga buskar, tufwor, stenar och gamla stubbar. Beteshagarna äro toma både på tråd och bete, at de arme kreaturen där pinas om somrarna på en gång

* Ordf. B. 24: 30, 31.

† Se 22 Cap. §. 7 och fölg. uti Boves Swenska landhus-hållare; en oförlitnelig bok, som borde finnas i hwar stuga på landet.

gång af svält och hetta, i brist af flugga. Det är en kort tids höst-bete på asoårgade ångar, som ännu framskaffar en hop dugeliga slagtsorvar til Götheborg, från norra Halland.

Skogarna äro rätt nu intet värde at nämnas. Gran- och tallskogarna gå bort til husbyggnaden och gårdslet, samt bokskogarna til illa anstånd askebränning och huggen pipstås-
wer *. Där man bekymmerlöst uthuggit skogen, gnafver man nu på torfmässarna, tills också de, (som wisseligen hade håldre bordt til åkerjord, än brånse användas) i framtiden tryta: hwar will den arme Halländningen då taga wägen?

Fisserierna gå ock på ren Halländska, det är lamt til wäga, undantagandes de bekanta lake-fisken. Jag kan wäl intet fordra, at någon där, efter Herr Borgmästare Lunds sätt †, tänkt på fiske-plantering; ty jag tror, beklageligen, at mine k. Landsmän i hela Riket twcka bätre om at öda fiske, än plantera den. Men at gå til Halland tillbaka, så är, i den tillstötande saltjön, någon torst, koljor och flundror

M m 2

änteli

* Herr Siver-Commissarien Ewenschöld, en fäkt hus-hållare, har på sin gård Eströ i Dagsbergs Söken, inrättat en skön Säg-aworn, af flera hundrade Sägblad, förnämligast til pipstås-
wärens lägnings, i stället för den öfsliga huggningen. Sådant förträffelig Säg-werk fins intet i hela Riket.

† Se Kongl. Wetenst. Acad. Handl. samt en liten, efter Kongl. befallning så skilt utgifwen artig skrift; eller i brist af dessa, Almenachen för år 1763, Götheborgs Horizont.

änteligen dum nog at snärjas i de swaga försät Halländningarne kunna sätta för den: men också detta fiske är af ringa betydelse.

Allmogens lynne tyckes i allmänhet wara följande: de äro godsinte: ganska böjelige at handtera, och höflige at tala wid: intet sturste, än mindre rofagtige: men långsamme i sina beslut: af föga eller ingen drift i arbete: föga bekymrade om morgondagen: äta wäl, och frossa så länge de hafwa något, och swälta sedan med gode tålamod. Qwinfolken äro arbetsammare och hurtigare än Karlarne; ty under det de förre, utom Böks och ladugårds, styflorna, stüigt spinna och wäfwa til skattens afbetalande, ligga Karlarne, de långa winterottar och qvällar, på bänken och råcka sig, imellan det de gå i hörnskäpet och taga sig en sup, om de hafwa någon i förråd.

Landet är dock icke sämre, än det kunde ännu stå at uphjelpas, och det goda folket til sit eget bästa muntras. Medlen där, så wäl som i hela Riket, borde blifwa i synnerhet, Storffiften med fortfärdigt, och drifwande landmåteri: prompt Justice: säker Besittnings-rätt: fäcka och människofära Landshöfdingar, såsom Liljebergar, Lagerbergar och Bjelkar; barmhertig adel, m. m. som jag hoppas framdeles på annat ställe omröra.

Slutligen må wåre Hushållare icke så aldeles förakta Halland, at de ju kunde där lära sig något godt. De af Herr Boye med skäl
be

berömda eneris- aårds-gårdar * göra Halländ-
ningarne på åtskilliga ställen wål: åswen må
wåre Hushållare intet blygas för at låta Sö-
der- Halländningarne låra sig göra dugeliga
halmstaf. Men uti mera får man knapt öka
sin hushålds wettenskap hos Allmogen, undan-
tagande hos des qwinfolk, som kunde förmo-
deligen wara länge läromåstarinnor för All-
mogens qwinfolk i Sockarna kring Götheborg
och Hisingen.

B . . .

Kundgdresser.

Framkommer til Catechismi-Förhör: Mån-
dagen Wallgatans Note. Tisdagen Kongsg-
gatans Note. Onsdagen Kyrkogatans Note.
Torsdagen Drottningegatans Note.

Den 16 nästinstundande September, som
är en fredag, kläckan 10 föremiddagen, kom-
mer på Marjåborgs gård nära til staden Norr-
köping, det där utan före på strömmen liggans
de nya otacklada fregatt skeppet Lovisa Ulri a,
som det för ögon står, igenom Auction i utslag
til den mestbjudande at försäljas. Warans
de samma skepp på Norrköpings hwarf bygt,
af ek på cravel, til 410 a 420 laster, 142 fot
långt öfwer stäf, djupt i rummet från öfwer-
kant af spinningen til rärlinje af däcksbalken
18 fot och 10 tum. Ö öfrigt wål försedt med

M m. 3

bultar

* 41 Cap. 3 och följ. §§. uti föer nämnda Dot.

bultar, och hwar til des styrka, ej mindre än til zirater, däc och så kallade rundhålt höver, hwilket alt af en hogad köpare kan förut besigtigas. Köpe summan får på det sätt innes stå, at köparen gifwer des förskrifning emot behörig säkerhet, och betalar, såsom handpenning 6000 Dal. R:mt i afräkning, samt sedan wid hwar månads slut 6000 Dal. R:mt til des hela summan är betalt. Skulle emot förmodan icke någon köpare til hela skeppet sig insinna, så warda efteråt likafult wissa parter eller andelar där af på samma dag och ort förs auctionerada, då de öfriga hwarfs Interessenter blifwa uti rederiet qware.

Til salt annales et rätt och wäl inrättat Eil-salteri, som är belägit i Masthugget på barlast Capen, bestående af tvåanne manhus. Uti öfra wåningarne äro 4 rum uti hwardera, således för 2 små hushåld: underråningen består af Tunnebindare-werkstad och 3 saltbodar, samt bredewid en stor sillebod: på samma ställe fins äfwenledes et parti rätt goda och wäl gjorda sill-tunnor. Finnes härtil någon hogad köpare, behagar den anmäla sig hos Herr Nils Lundwall som då utgifwer priset.

En köllare wid östra hamnen wäl conditionerad är at uthyras och tilrådas näste Michaelis, och lämnas närmare underrättelse där om här på Tryckeriet.

Utom Drottninge-ports Tullen, näst intill Fru Pastorsskan Hallenstedts hus äro 3 tapets-
 serada

serada rum med Fök och andra förmåner, lediga til Michaelis at borthyras. Den som finner sig hogad, rummen med des beqvämlichkeiten at hyra, behagade sig här på Tryckeriet tillkänna gifwa, då vidare adresh gifwes.

Nyligen inkommet färskt smör i halstunnor och fjärdingar, finnes til köps hos Herrar John Hall och Compagnie.

Hos Anders Flobeck finnes til köps nyligen inkommet extra godt Hulls smör i fjerdingar.

Nyligen inkommen aldrabästa sort kummin finnes för billigt pris til köps hos Herr Olof Kommel.

Skånska hafregryn, kummin och stall-ore kött i tunnor finnes til köps hos Herr Gust. B. Santeson.

Extra goda potatoes finnas til köps hos Bryggaren och Coopvaerdie Capitainen Herr Anders Sjögård uti Masthugget, och kan en hogad köpare få dem för billigt pris i större och mindre parti.

De för detta i Kammaren på Rådhus-Källare til salu warande gamla och nya kläder, äro nu at bekemmas emot billigt pris, neder at wallen på Kyrkogatan hos Stråddaren Georg Preins.

De som ännu icke betalt inropade waror på Auktioner anmodas at sköndestamt infinna sig med betalning, hos Cass. H. Asmund Adahl: i widrig händelse nödgas han tyrannisera.

En blå klädeskappa är förlorad, förmodellis
get

gen genom län. Egaren påminner sig ej länstagaren; följaktligen nödgas han i Becko-bladen efterlysa hånne, och be innehafvaren hafwa under dessa oräkneliga regnskurar, misfundsamhet med hans nya klädning.

På begäran af Jean Durand, och til des förväntade ursäkt hos en uplyst Allmänhet, kundgöres, at sedan en wis man, mig okänd, uppå et här i Staden utmärkt sällskaps wägnar, hade utfäst sig, at willa, genom hederlig subscription, bidraga til bortspelning af det i Epionen, N:o 18 och 34 omrörda Konststycke; samt, til en början, taget 50 lotter, a 2 Dal. stycket, dem han, enligt påskrift i brådden af spel-listan, teknat wåra betalta; har samme man, uppå en för detta Styckes egare obegriplig grund, om icke den, at han, som är fattig Karl, en eller annan gång fordrat de penningar, han wetat wåra för des räkning inslutne, sin morgonen den 23 sifstledne, eller just den dagen, då berörde Stycke, efter förut skedd kundgörelse, skulle bortspelas, återstakat ofswannämde 50 lotter; hwilken omständighet så mycket mer skal hindrat detta Styckes bortspelning på utståld dag, som egaren, at råtta sig efter föreskrift, ej wågat antaga handwerkare, eller folk af deras wårde, at fylla antalet af subscriberer.

En svart swaghärig hund med hwita fötter, och ytterst på swansen hwit, samt med bruna fläckar wid ögonen, af aldraminsta slag, är förkommen.